

Оразагыз кябыл болсун!

2007 жыл, 12-чи ОКТЯБРЬ, БАЙРЫМ КҮН. №199 (17850)

ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН
БЕРИ ЧЫГАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ
Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАГЪАСЫ
3 СОМДУ

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.Б.Канокону Ораза байлау АЛГЪЫШЛАУ СЪЗЮ

Багъалы ата журтдугларым!
Бюгон битеу дунияны мусийманлары улду да, жарык да байрамы - Ораза ачылганын белгиледи.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини бла Правительствоу аттарындан, эчи кесим да республиканы битеу мусийманларын бу алакат кюн жетгени бла жогеримден кызыу алгъышлайм.

Бу байрам дин ахлуланы Аллах а ийнануларыны, ахшы умутларыны, сыймекликлерини белгиси, ол алааны ишлерин бюгон таза, бютон кючлю этеди, акыллары огъурлу ишлеге, ахшы сагъышлагъа бурды. Жер юсюнде жашаганына не заманда да бек багъалы кертген иштели: жан аруулуу, халкълыкъны, тюзлек жады болуучу, бир бирин ангылауучу, тюзмолкою иштерин жайды. Исламны буюрмалары сакланарык ма ол иштерин мындан ары да динден араларында байламлыкларыны айнытууга, халкларыны бла кыраллары араларында келишулук бла бирге ишлеуно кючлендируге себеплик этериклерине ийнанам.

Ахшы ишлеге итинуу, бир бирге огъурлу кезден кырау бизни кертичи, ышангылы да жол негерлейиб болсунла.

Сиз этгени ахшы тилекке бла алгъышла тусунла. Келир жыл да Рамазан айгъа сау-жеси жетигиз, ол сизге, сизни жуукларыгызгъа бла ахлуларыгызгъа тынычлык, ырахатлык, кыуанч да келтирсин.

Бизни республикабызда, Ата журтубуз Россей Федерацияда саудайла мамырлык, келишулук, монгулк болсунла!

Къабарты-Малкъарны эл мюлкюнде эм жарашдыруучу промышленностунда ишлетенлеге

Профессионал байрамыгыз - Эл мюлке эм жарашдыруучу промышленностда ишлетенлени кюню бла сизни алгъышлайм.

Сабанлада бла фермалада урунганла Къабарты-Малкъарны айнуучу хар кезиунде да республиканы экономайкасына, аны аш-азыкъ кыркъа уусузлугун жалчытууга хар заманда да кеслерини уллу ююшлерин кышханлай тургандыла.

Эл мюлк производствону жюзе бла айтхылы кыраучуларыны, жерчиликке эм малчылыкка урунганлары атлары Къабарты-Малкъарны

уруну махтаулуугу тарыхына алтын харфла бла жазылгандыла. Бюгонлюкде, обществода терен эм кыйын тюрленуле бла байламлы республиканы эл мюлке эм жарашдыруучу промышленносту кыйын кезиунде сынан турган заманда, беломню урунганлары ол ахшы терелени сакларга, заманын излемине тийишли болдурга юрешедиле.

Эл мюлк производствону эм жарашдыруучу промышленностуны айнытууга биз кесибизни экономикабызны орта эм узакъ болжаллагы стратегиясында баш жолладан би-

ринеча кырайбыз. Аны себепли агропромышленность комплексде ишлетенле шендиуго кыйынлыклары хорларла, республиканы социальнэ экономика айнуучу кеслерини тийишли ююшлерин кышарла деп умут этебиз.

Бу кюнде мен сиз саудуклу, ырахатлы, тууган Къабарты-Малкъарыбызга тапкъызга урунууда жетимли болдургузуну сыйгенини билдирем.

Къабарты-Малкъар Республиканы Президенти А.КАНОКОВ.

Чёлеуно оруу. Суратны ТОЛГУРЛАНЫ Камал алганды.

ЖЮЗЮМЧЮЛЮК

Жетишимлирибизни ёсдюре барлыкъбыз

Прохладна району «Виноград» жобик акционер обществосу жюземчюлук жаны бла специализацияланды. Ол юсюбюдеги жылы кыслай бошай барганыны, эл мюлке эм жарашдыруучу промышленностда урунганлары байрамына кыслай кёрюмдеге бла тюбечилерини юсюнден мюлконо генеральный директору Сафарби Ташмуджов болып билдиргенди:

Къярал башчылары, илгичликке кыска юреси бардырабыз деп, жюзем чыкканы кетеримно юсюнден ону чыгаргъанлары бизни мюлконо экономикасына уллу заран тюсрюген эди. Ол политика, кыру экономикаыны тоузратып кыймай, кёпкени ишчилени санына кысханан, мюлкононо чачтыр чекге жетиргени да айтырга тийишлиди.

Ол жангылыкчыкны кетерди, жангыдан

жюзем бахчала кырау ючюн, керекиз ёноклеге да кирди, бизге кён ыркы кыралырга тюсгенди. Кыслайгъа эсек да, бюгонлюкде анга сокурмайбыз - мюлкононо кён кыслай алгъынны халына келтире кетгенбиз. Адамларыбызны ишчи жерлерине кытайырга онг чыктырны бизни артыкда бек кыуандырганды. Шенчо бизни мюлке 600-ден аслам адам кесине иш

таганды. Аланы айлык орталык халклары беш миң- ишер сомгъа жетдирилгенди. Андан кён ахча алганы да аз туююдиопе-хакны хар кими ара ише салган кыйынына кёре жазабыз.

Энди производство кёрюмдюлени юслеринден айтырды. Кесиги билгенликден, бышлыны жайы бек кызыу болганды. Артыгыракда прохладна тюзеле. Майдан башлап, бюгонлеге дери жерге хазна мыйлык тюсменгенди, топуракны баш кыатысы 60-70 градуска дери кызыган кюнде болгандыла.

Ахыры 2-чи бетдеи.

Къярал жумушла

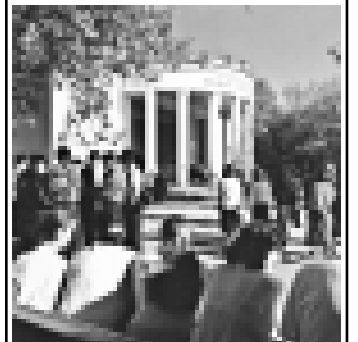
Инвестицияла аслам келирча

11-чи октябрьде КъМР-ни Президенти Арсен Канокон Уфагъа кетгенди. Анда ол Къярал советни Россейни Президенти Владимир Путинни башчылыгы бла бардырылган жыйылууна кыатышанды. Жыйылууда РФ-ни субъектларын кырал власть органдарыны регионаны экономикаларын айнытууга инвестицияла келирча этиу жаны бла ишлери сюзюлендиле. Андан сора да, Къабарты-Малкъарны башчысын Башкортостан Россейге кышулганы 450-жылгыны байрамына чакыргандыла. Ол регионаны башха башчылары бла бирге аны кыуачыларына кыатышанды.

КъМР-ни Президенти бла Правительствоу пресс-службасы.

КъМКЪУ-гъа - 50 жыл

Бир жолгъа - эки байрам

Х.М. Берков аты Къабарты-Малкъар кырал университетге 50 жыл болганды. Север Кавказы республикаларыны ичтеринде биринчи кён профилей университет 1957 жылда 12-чи октябрьде Къабарты-Малкъар кырал педагогика институту мурдурунда кыралганды. Бу институт ачылыгына уа бышыл 75 жыл болды. Алайды да, КъМКЪУ эки байрамын белгиледи.

Республикада бийик билим берген биринчи окуу юй - пединститут - 1932 жылда, кырал усталла жетишпей кыйналып турган заманда, кыралганды. Алгъа биология, физика-математика эм литература факультетлеге окуурга жою адам олынган эди. Аланы ончю преподаватель окутуханды. Беш жылдан а институт жангы окуу мекеме кыолу болганды.

Уруну биринчи кюндеге окуна преподавательли бла студентлени кёбюсо фронтка кеткенди, аланы араларында институту биринчи директору Х.С. Темрканов да болганды. Аланы журметлерине вузну баш корпусуну кыатында эсертме ишленгенди.

Ахыры 3-чо бетдеи.

Жагъылыу

Ачыкъ ушакъ

Тюнеи Налчикни 14-чо номерли гимназиясында Къабарты-Малкъарны «Перспектива» деген жаш тёлю жамуат организациасы окуучула эм усталла бла тюбешу бардырганды. Анга аны праленини томатасы Аслан Шипшев, биринчи заместители Аноз Жемухов эм башхала кыатышандыла.

Ала билдиргенге кёре, бюгонлюкде организациада 250 жаш адам барды. Ары 14 жыллары толган жашла бла кызыла кирирге болушдула. Ызы бла эки жаны да ушакъ бардырып тегерендиле. Шенчоула кынакылагъа сорула бергендиле. Ала организацианы баш борчлары неде болгандарын ангылатхандыла.

Ала айтханга кёре, организациа жаш тёлёно арасында илмугъа, кырал управленийгъа, миллетле аралы шубулукчу кочлеге сейирлери болганына бла ишлеп, алгъа кеслерин кёрюктор онгла кырады. Окуучула берген соруулары араларында магнаналыла да бар эдиле. Сёз ючюн, аладан бири кынакылагъа: «Сизни организациагъа кирген отёрткылыкъ сабий не этгенин толу сеземиди эм аны ала бир тодуло тапыш иш этилеге, кыслай болуучу?»-деп сорганды.

Жыйылуучу ахырында анга кыатышканла КъМКЪУ-ну, МГУ-ну эм Ставрополь кырал университетини кюсперден фильме кырагандыла. Тамада класслары бир кыуан окуучулары «Перспектива» жаш тёлю организациагъа киргендиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Сюо

Иш болжалгъа салыннганды

2005 жылда октябрьде болган кыагъалы ишлеге кыатышканларгъа сиз этилип башланганды. Сюдно тюнеи болган биринчи жыйылууда прокуратураы тулупгъанлына тутмакда туруларыны болжалан андан ары сюзуну юсюнден тилегине кыралганды. Ол халдагъа ону этерилени ичтеринде ЮФ федеральнэ окуучу 10 прокурору барды.

Сюдно жыйылуу жангы мекемеда бардырылганды, ол кезуде аны МВД-ни, УФСИН-ни эм сюд притаваланы службасыны келечилери кыты саклангандыла. Сюд барган ошундан следственный изоляторгъа тюсмей жол ишленгенди. Ол темир чалдыше бла белгилениди.

КъМР-ни Баш сюдно председателини биринчи заместители Заур Кодзюков айтханга кёре, октябрьде Налчикте чабуул этгенлени ишлерине энди бир айдан алгъа хазна кыаргъып башланганы. Ол болжал заманда да кёрюкюлери. Сора битеу тюнеи жумушлары, ол сарда сюдеге присяжылыкны кыатышулары бла байламлы вопрослары тамаллап бошар ючюн да, аллай бир заман керекди.

Бизни корр.

ЭСДЕ ТУГУУ

Эсгерте орнатыллыкъды

Огъары малкъарлыла Улуу Ата журт урушда ёлгенлерине эсгерте орнатырга эрттеден умут этгендиле. Ахча жетишмегени бла байламлы ол жумуш арха сюзулганын турганды.

Эл администрацияны башчысы Байсыланы Харун бизге билдиргенге кёре, иш жеринден тепгенди. Анга деп КъМР-ни Президенти Арсен Канокон кесинден бла республиканы фондундан жюзошер миң сом белгенди. Бу огъурлу башламчылыкъга кыатышырга Байсы улу предпринимательлени да чакырганды. Аланы араларында КъМР-ни Парламентини депутаты Аналаны Жамалны бла «Черек-1» ООУ-ну генеральный директору Мокьаланы Русланы белгилеп айтырды. Сёз

ючюн, Ана улу эсгертеме деп таш бергенди.

Бу кюнде аны юсюнде урушда жоюлган эллилени алтарын жаза турдыла. Битеу ишлени ноябрь айгъа бошоп, эсгертемени кыуанчлы халда ачаарга умут барды.

Тюнеи уа, эл администрацияда, культура юйде ишленгенлени эм 1-чи номерли школну 10-чу классны окуучуларыны кыатышулары бла, тегерекни тапандырыуу жаны бла суботник бардырылганды.

Байсыланы Харун айтханга кёре, эл администрация, 16-чы октябрьде кыуанчлы халда Уллагъан адамлары кюнюн белгилеп, эллилеге байрам кыраарга да хазырланды.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

ЖАЗЫЛУУ - 2008

«Заман» бла бирге болуугуз!

Хурметли окуучула!

2008 жылны биринчи жарымына жазылуу кампания башланганды. Связны битеу почта бёлюмлеринде сизни «Заман» газетине жазылырга онгуугуз барды. Кертиси бла да, иги ишни болжалгъа салмагъыз!

Бизни индексибиз - 51532

Бир жолгоа - эки байрам

Ахыры Аллы 1-чи беткеди.

Север Кавказда бек улуу вуладан бири

1957 жылга пединститут Север Кавказда бек улуу окуу үйөндө бирине айланганда. Анда 1350 студент очно эм 1900 адам заочно окутулганда. Аланы окутуу эм юретиуу бля у 130 преподаватель көрөшгөндү, ол санда имулануу 55 дошенти бля кандидатга. Кадрларны хазырлауга у 1952 жылда ачылган аспирантура улуу себеллик этгенди.

Пединститут ишлегени жыйырма беш жыл толган жыл ол кыярин университетте төрдөндүргөндү. КММКУ Север Кавказны миллет автономияларында биринчи болгонды. Аны ачылганы кыралда жангы кеп профилли университеттени кураууга жол салганды. Ачылган юноу у республиканы аламат байрамна - Къабарты-Малкъар Россияге кеси ырызлыгы бля кушоугуна у 400 жылгыгына - тошгонди.

Къабарты-Малкъар кырал университеттени төрт факультетден башлаган эди: тарых-филология, физика-математика, инженер-

курулуш эм эл мюк. Аны жайырма бек кафедрасы болганды. Биринчи ректору у Хатута Мутювич Бербеков Федералдык регион арасында университеттени аны атын жюрютеди. Вузу статусу тюрленгени андан бишун биллими эм уста специалтистени чыгарынуу излетгени Хатута Мутювич бек иги ачылганды, ол себепден университетте кыралны улуу окуу юйөргөндө атлары айтылганы алимили чактырганды. Физикадан, химиядан, биологиядан, башка бөлөмдө да илму шолланы ма ала курагандыла. Кыралны улуу вуларында КММКУ-га специалтистени хазырлау ашык төреге айланганды.

Тюрлю-тюрлю жыллада университетте Камбулат Нарозович Кереефов бля Владимир Калиметович Тостаюну башчылык этгенди. Аланы кар бири да аны айынуу улуу кырын салгандыла.

Билим берюнуу, илимуу, культураны да арасы

Бюгонюкдө Къабарты-Малкъар кырал университет - башка-башка профилден билим берген урчуредендими бириджиген, ту-

чучу айнып барганы окуу комплекси. Ол билим берюнуу, илимуу, культураны, информациона эм жарыкчалды университетте бирге бардырылады. КММКУ бу вуз бля "Создание кластера нанотехнологии" деген россей-венгри программага кере бир ишлегени эки жыл болды. Бу иште бэ люнтенг ачка 300 минг евродан артыкты.

Жангы проекттеге тири къатыша Бусагьатда Къабарты-Малкъар кырал университети б-чи Европада программатга къатыша, водородный энергетика жаны бля ишлеге кошулады. Аны Россияни Илмула академиясы бля бирге кураууга бля байланыштыла эм промышленностьда хайрланууга хазырдыла. КММКУ технологияны трансферини арасын курауу жаны бля конкурса да хорлаганды. Ол а анга жангы протеклени жашууда барыкта улуу технопарк кураууга себеллик этериди.

2004-2006 жыллада КММКУ Россияни классический саналган университеттеринден биринчи окусуну салып киргөндү. Юг федеральный округда улу Юг федеральный университеттен сора экинчи жерин алады. Классический деп юйретиуу окутуугу эм илмуу тинтууу оне корешген университетте айтылады. Бизни университетибизде алгын жыйышдырган ачык сынууну саклагарга, аны мюлкорунда жангы тинтууу да бардыргарга кылдан келгенди. Наност-

руктураланы тинтууде ашык жетишмиле болдурулгандыла. Тинтуеу Венгрияны Мишколцы шахарында университетте бирге бардырылады. КММКУ бу вуз бля "Создание кластера нанотехнологии" деген россей-венгри программага кере бир ишлегени эки жыл болды. Бу иште бэ люнтенг ачка 300 минг евродан артыкты.

Жангы проекттеге тири къатыша

Бусагьатда Къабарты-Малкъар кырал университети б-чи Европада программатга къатыша, водородный энергетика жаны бля ишлеге кошулады. Аны Россияни Илмула академиясы бля бирге кураууга бля байланыштыла эм промышленностьда хайрланууга хазырдыла. КММКУ технологияны трансферини арасын курауу жаны бля конкурса да хорлаганды. Ол а анга жангы протеклени жашууда барыкта улуу технопарк кураууга себеллик этериди.

лерини ослеринден эм башка шартта да алынгандыла. Байыл а сейсмический мониторинг лабораториясы да ачылганды. КММКУ-ну эм Италияны Удин шахарында кырал университети Жерни ресурсларны департаментини илмуу-техника жаны бля биргешмелю юсондөн келишимге кыл салырга белгилениди. Университетти Данияны Орхус шахарында Физиканы бля астрономияны институт бля алимини узак жибериюу юсонден узак болжалы келишим барды.

Университетте жангы проектлени банкы кураууганды. Аладан жыйырма эсе физика, химия, биология, медицина, машиналы ишлеу, курулуш, курулуш материаланы чыгарынуу жаны бля кеп жангы амалды бля байланыштыла эм промышленностьда хайрланууга хазырдыла. КММКУ технологияны трансферини арасын курауу жаны бля конкурса да хорлаганды. Ол а анга жангы протеклени жашууда барыкта улуу технопарк кураууга себеллик этериди.

АКЦИЯ Жангылыкны сезмегиз

Бусагьатда саулук саклауу учуреденин ларында, Пенсия фондла, социальный курулуу жаны бля сферада «Жашуулары келген адамданы айынгы» бардырылды. Ол иш кырал адамлары болмай кыралган кыралга, койлайсызга болушчур ючюн этледи. Сокураны битеросей биргешмелю регион бөлөмоню таматасы Черкесланы Лариса билдингенге кере, аллай акцияны мында да бардырадыла. Бу обшествога кырауула жюрюгенин эгсе алсакы, социальный болушук алагы кимден да бек кер болганын бамды, дегени ол. - Биринчи этген болушук, артык улуу болмаста да, сакытала жашаула кеслери жангы кылмаздыкларын сезерге керектиде. Бу ахшы ишни биринчи Пенсия фонд бля бирге бардырады. Акцияны сокураны обшествоуу немжамында 18-чи октябрьде байрам бля баршарга дейлиде.

Бизни корр.

Мындан эки жыл алга Нальчикде болган бушуулу ишлеге бюгонлюкдө сиз къалай къарайсыз?

2005 жылда 13-чи октябрьде сауутланган бювеликени Нальчикке чабуулукчулар не бля башалганы белгилди. Керексиме кыян тюрлюндю. Эки жылдан да жаш адамла белгиледи. Кеп юйөргө улуу бушуу сынарга тошгонди. Республикада бюгон да тынчлык жокду, террористе аманылык ишлерин тохтатмадыла, иш ишлени органдарны кулукчуларын өлтүрөди, чабуулуга этедиле. Аны бля байламды газет окуучулагы бюгон берген сорруубу.

ФЭНДИЛАНЫ Салых, философия имулану доктору, профессор:

- Буруннуу жыл октябрьде болган бушуулу ишлени сынтануу тамырлары терендиле. Ол, билмей турганын, кеси алына иш бля жалчытылмаганылары, тийишсизлик юйөргө иш бардырылмаганы, мекитлерге намаз этерге юрөгөргөн жашалдан кеплени, азахабитлеге санал, ызырайдан болуп алынганларды, дагыда башка торлю сынтала. Ала бары да, кылгыз сауут алына чамландырып, ичлеринде жыйыла келип, толгандан сора «тышына тюрлюгөн» болды. Аллай иш энди къайтарылмаз ючюн, бек алга власть органа кыраууны борулууда деп, акылым алайды. Жаш тюрлю иш бля жалчытынуу, бам, эм башка салгыр бек болуп. Иши-кючю болмай айланганы - ачка бля алдап, аманылыкчы кулауу кышакчы бек тынды. Андан оком этерге керекди. Сезос, юйөргө ишши даражасын кюртөмрө амал жокду.

АБДУЛЛАНЫ Мустафа, ветеранланы Нальчик шахар советини председатели:

- Россияде мамырлыкны айрымкычыгыны саналып турган республикада аллай иш болганы, чууак юм элия урга-ана, ме алай керюнген эди бизге. Мамыр жашууда адамла окулдан өлгенерине сансыз кырауула жарарык тюрлюдө. 2005 жылда октябрьде Нальчикке кыян тюрлюгени барыбыз да билебиз. Кимдиди терлек деп, энди аны излеп айлангызга этерге лиси жокду. Биз барыбыз да терс болганбыз. Заманында эслеймаганыбыз аманылыкчы кулауулары мударлык иш этерге хазырланганыларын, керегин, билген заттарыбыз да келерийини жойып турганыбыз. Оперативий иш иги кураулмаганы эди.

Нальчикке чабуулукчуу сылтаулары келдө. Бюгон, аланы санай тюрлю, биз барыбыз да - ата-анала, жамуауу организациона, дин биригилеуе экстремизме кырауу жюрешде бирлешерге керекбиз. Органлагы жаланда алай бля болушуктуу эдиле.

ФТИМИ БАТЪЫРОВА, ой бюйөгө:

- Ол ююн кергеними эсиме тиюшороме, бюгон да титиреген этеме. Кертисин айтам, уруш башланган сунган эдим. Сунмай а, ушук атылган таушула тюр-түргөрдөн эки тилде, сени көзюк кере турганын, адамла өлсө. Милиция формасы болган бир жаш тюр да бизни юйюу къатында жыгылган эди ок тийип. Кыясы аны баласы болуп, кимни юйюне палак келди деп жиялган эдим. Мени болгандан улуу аңгылауум жоксылыгына алай айтканын тюрлю эте, органила кеслерине бериген тыносты асыры оудуруп хайырландыла. Сөз ючюн, керекми эди алагы мекитилени кырмап айландырга. Намаз этген жашланы ишден чыгарган, иште аламаган шартта да болгандыла. Алай болум игиликте кетирлик тюрлю эди.

Валерий З ОЛОТАЕВ, Кыбарты-Малкъарда нефть-газ курулуш ишлегенини профсоюзуну рексомуну председатели:

- Мамыр халкыбыз 13-чи октябрын кеңешинде, этпени уяны, не айтырга, не этергеблмей къылаганы мен өмюрюнде унутуруктуу.

тоюлме. Чууак этрентикле кыуана, ише бара турган немча мамр адамдызы аманылыкчылары кыларандан өлюп кеткенди. Ол юноню бизни республиканы жамуауу бир заманда санамасын деп кар бирибиз улуу Аллахдан тюрле керекбиз.

Аны ючюн а, власть структуралдан, право нризамы саклау органдан, жамуауу биригилуеден, партия, профсоюз организационаладан башлап, битюу адамларызга мындан арасында аманылыкчы кулауула баш кюртөмрөзине кырауунырырга борчулбуз. Артыктыда бек аңгылытуу ишши тийишши даражасы кюртөмрө керекбиз. Жаш тюрлюбюз тюр жолдан таймаз ючюн, шарт мадарла этилдире, озган заманын дершери кар юйорюно сагыш этдирдиле деп ишшамиз.

Борис ТХАМОКОВ, «Дагыд псыль» газетини корреспондентини:

- 13-чи октябрьде болган бушуулу ишле бизни жаш тюрлюбюзю ислам динден аңгылауу болмаганын кертюртөгөнди. Ислам дин адамданы жаланда игиликте кулуктуу этерге юйөргөтти. Терсликери болмаган адамданы бля тюрлюгени кылды, жорклерини кырануу окуна дуру кермеди. Кыраууызга, жарлыга болушугу, дейди.

Улуу жыханы юсонден айтсак, ол адамладан ите тазалыкны осы кылыпкырдан, зарыкылдан керти болууну излейди. Жаш адамла ол затланы бирине да магана бермедиле, артык эс бурмадыла. Аны ючюн бюр бир-бирге жаш адамданы тюр жолдан ажашыдырга онг тапканыра. Алагы заманында кыраууызга, атала, алагы юрмөтти иште тийишсизлик эс бурса, балалары блял кыраууызга тюршө эдиле. Заманында, юйор курап, сабий өсдорюрге, ата-аналарны кууандыдырга кыларындан келер эди.

ТЕМУКУЛЛАНЫ Альберт, КММКУ-ну медицина факультетини студентини:

- Эки жыл мындан алга болган тапсыз иш, мен акылы этгенде, жаш адамданы кулауу динни маганысын толпо аңгыламаганына бля байламды эди. Андан берип ауук заман да озганды. алай балалары жоюлганы андаланы, жуукчаланы юржорклендеги жарала өмюрдө да сау болушук тюрлюдө. Мени окуума кере, аллай зат энди къайтергилымз ючюн, жаш адамданы иш бля жалчытынуу, юйөргө ишши республикада тийишсизликча курауула, спортуу айтныгырга керекди. Ол заманда аланы торлю-торлю осал ишлеге, ишлекти туудуруу бля кулауулагы къатышарга заманлары болушук тюрлюдө.

БЕЗОЛЛАНЫ Исмак, спортуу эркин тууууууну устасы:

- Мен аңгыламанга кере, алгын республикада властыны бля дин ахуу адамданы ари-жарында аңгылауук ахырыда жок эди. Эки жыл мындан алга болган ишши баш сылтау да анда сунма. Аны бля бирге намаз этген жаш адамлагы терс кыдан кырауу да аны чуруларындан биринди. Экстремистени бля тюрлө исланын жоруктарына кере жашаганыны бир бирден айыра билерге керекди.

Алай къырауула иш болмаз ючюн, шоклолдан дин культуранда дерле бергенин тюзге санайма. Аны бля бирге жаш адамлагы ишши жерле кураууга, тийиши иш хак тюрлюде да эс бурган, адамды бир торлю аман иште тарткан бек къыйын болушуктуу.

Юйюр

Къыйнолыг табылган насып

1944 март айыны ахыр ююери. Кыргызстанны Кырт районуу «Киршөл» (чыле къуртла өсдорген киргизский шеф деп кысхартылып айтылган колхозу). Жер баш юйюе бир отоуу. Анда уа бөшөулөн. Көпчюню юйюр.

Битюу туулу халкы бля бирге, тууган элери Ак-Сууда кюртөрдө, биринчи сан эдиле Созайланы Адилни юйюрдө да. Жашлары Тукумуну бля Ахсатны, кызылары Норсыфаны, аланы аналары Баттойны. Газет окуучуну аны бля шагырты этип, мен хапарны айтырга сойген да юйююю экинчи жашы Ахсатды.

Арбы тошгенибизде, манга он жыл да болмаган эди, - дейди ол, - тюрт-ючюнчю классны да бошамгаган эдим. Бек сейри уа, бизни көнүргөн эдиле, халкы жиялууну эте турган заманда, пөздөгө, товар вагонлагы мидингерленгенде, менде улуу кыдууну болганы эсимдеди. Кыяйдан билдик энди мени сабий акылым халкыбызны башына улуу къыйынлык тошгенини. Кыргызда «жангы отоуу» бля ааламат: ундурдук, чөп, шунтик, къазан-чоюн, сеп, мюк-къашык деген зат жок. Төшөк-жастык деген зат да жокчур оюнда. Атам, бу халкы къарай кетип, мени таматам Тукумуга былай айткан эди: - Жашым, тышына чыкы да, тюртөккө берип къара, салдам кере эсенг, билдир. Узак кетме, акаштын къалары. Тукум, кеп да мычмын кыуачыг тулуу салам кетирген эди. Арда, биргесине мен да барып, иги кесек салам жыйышдырдык отуу мюйюююне. Ан да бизни ундурдуубуз, тюршөгиз да болуп турган эди.

Кеп да бармай аталары, аналары да бирден аурдула. Сени жаууга да аллай кюн келисин. Доктор деген жок, дарман да жок, аш-азыкы да алай. Акылыбыз болмаган юк сабий а не эстийле. Ол жыл окуяна анасыз, кеп да бармай аталары да къаладыла. 1945 жылны ноябрында уа бек гитчелери Норсыфат да өлди. Энди уа не мадар? Андан өлмөз ючюн, Тукум колхозда ишлерге корешеди. Онбир жыллык Ахсат бля уа къалай жюйөгө? Колхоз берген да жок, андан киргелери да жок.

«Киршөл» колхозну председателине «Къарындашчыгым юйде ачанд өле турары, бир зат бля болушугуз» - дегенинде, ол, ары адам жюреште: «Жашы сабий юйде атылган» - дейди. Жашчыкны машинага мидирденгерин керип, ата жаңындан къысха жуукчулары - Созайланы Фаризат, аны сер-

колхоз сабанлагы да суу салгына кеп эдиле ол кезинде.

Алай кесини биринде, артыганды этип, ач да болуп, артык тугуналы олтуруп, жийле турганына, аны къатын кохозну председатели Эрали Эсен келеди. ЖАШНЫ жиялы турганынын керюп, жаны ауруп, кесини къатына олтуртуп, мен жиялганын юйюрдө кимлери болганыны ошондон хапар оорды. Билгенден сора уа: «Хайт же, жигит бек, иги жаш, сенича эр кылды жиялгырга айылды. Сен иштен баштаган ошондо эселисок болуп ишлерге салама» - дейди. «Да ишлерге, мени окууму жыйыштыруу» - дегенинде уа, ол: «Кыркыма, санаг болушукта, кесинг да, ингир жашы аты Кыргызстанны Чоё эзенини эм улуу Кыант райоунуна белгиле боллады. О да аны ишине, тирлигине этилген намыс, хурмет эди. Жашуу тюрлөгөн жаш жийер жашы тыгызганда, юйөргөдиги да болду. Чабдарланы Магометни кызы Катя бля юйюу курады.

Эселени тынгылы бардыра билген жашы урунганлары Норин Советине депутатта да айыргандыла. «Эксюноню коню артады» деген, ашта, керти болуп эди. Эксюю жашы аты Кыргызстанны Чоё эзенини эм улуу Кыант райоунуна белгиле боллады. О да аны ишине, тирлигине этилген намыс, хурмет эди. Жашуу тюрлөгөн жаш жийер жашы тыгызганда, юйөргөдиги да болду. Чабдарланы Магометни кызы Катя бля юйюу курады.

Энди уа куурда тюршөндө керти турган, эрттен термилген, юсонген

Эдик

Къойланы къутхарганы ючюн Россияни Жигити деген ат аталганды

Чита областта Глубокая пады элини кюйчусуну аты битюу кыралгыз да заманастаыны кыдында от тошон, тегер жанып башлаган эди. Бабур-Доржо кюйланы алайдан терч чыгарганды, сабан агачы болган тракторга олсагак окума минип, ол жетмеген жери соргондо, алай бля өргөню ючюн кесгенди.

«Ахсатны» тамата жашы Магомат, аны кичиси Махмут ийик биллими курулушчулайдыла. Абдуллад да, ол усталыкчы сайлап, кишиге бойун узатмай, юйюрюн кесини кыл къыйныны бля кечиндериде. Фатимат, унгаристетини бишаш, текникумды бер талай жилны эста болуп ишлегенди, бусагьатда Тырнаууда музейни директоруду. Разият а, Волгоградда техникумда окутуу, техника жаны бля ахшы специалистти, юйюрю бля Волный Ауулада жашайды.

Кыйынлык бля өсгөн, кеп кыйынлык да керген Созайланы Адилни жашы Ахсатны жашууу, къадыра да ападыдыла. Жомакчы ахыр Магомат, аны кичиси анча, ол да, көпчюнчюк азавын сынган кеп таулу юйюркөчө, бюгонюкдө өсдорген сабийлери бля насилдылы.

Михайлов урунган «Оноско» сынуу-производство молочно директору Геннадий Калинин.

Эллилерини оюмларына кере, сокромю Жигит деген атка кертиси бля да тийиши болганды. Ол къойлагы өмюрюндөн берди да къарды, жаланда аскарыда кулуктуу этген заманында бюконтөрдү туган ишшиден, - дейди къойы бля бир

деп жашаган тишируу Татьяна Гурова, Михайлову уруну жолунда махталуу ишлерин эсге тошоре. Бабур-Доржогы сауга биринчи керч берилгенди. Керти, алай биши сауыгыз энди дери болмаганды. Алай ошолны бек ийи кюйчусууча ол дипломланы бля торлю-торлю сауылганы кеп кере алганды. 80-чи жылда Бабур-Доржон Халкылары шүхүлүкгарыны ордени бля да сауылганы эдиле. Кюйчү кеси айтканын кере уа, анга Ленинни комсомол аты сауга неден да багыланды. Ол аны белгисиз кюркөрдөндөн бир заманда да кертемедди. «Комсомолка правда» газетини 2007 жылда 10-чи октябрьде чыкканын номеринден.

